EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 9.7.2026
COM(2026) 353 final

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

Unionin kilpailusääntöjen soveltaminen maatalousalaan

1. Johdanto

Yhteisestä markkinajärjestelystä annetussa asetuksessa (EU) N:o 1308/2013[1], jäljempänä ’YMJ-asetus’, vahvistetaan edellytykset maataloustuotteiden kaupan pitämiselle sisämarkkinoilla. Se on olennainen osa yhteistä maatalouspolitiikkaa (YMP), ja siinä säädetään markkinoita ja kauppaa koskevista yhdenmukaistetuista teknisistä säännöistä, joilla varmistetaan EU:n maatalousalan markkinasuuntautuneisuus. Euroopan unionin toiminnasta tehdyssä sopimuksessa, jäljempänä ’SEUT-sopimus’, myönnetään maatalousalalle erityinen asema, jotta maataloustuotteisiin sovellettavat kilpailusäännöt voidaan sovittaa alan erityispiirteisiin (joita ovat muun muassa maatalousalan hajanaisuus verrattuna maatalouselintarvikkeiden toimitusketjun alku- ja loppupään toimijoiden keskittymiseen, pitkät tuotantosyklit sekä ilmastoon ja luontoon liittyvien tekijöiden aiheuttama merkittävä epävakaus) ottaen huomioon YMP:n tavoitteet. Euroopan komissio, jäljempänä ’komissio’, toimittaa tämän kertomuksen Euroopan parlamentille ja neuvostolle YMJ-asetuksen 225 artiklan d alakohdan mukaisesti. Kyseisen säännöksen mukaisesti tässä kertomuksessa esitetään, miten YMJ-asetuksessa vahvistettuja kilpailusääntöjä on sovellettu[2] maatalousalaan kaikissa jäsenvaltioissa.[3]

Kertomus kattaa heinäkuun 2017 ja heinäkuun 2025 välisen ajanjakson YMJ-asetuksessa säädettyjen kilpailusääntöjen soveltamisalan ulkopuolelle jättämisten ja kilpailuoikeuden rikkomista koskevien tutkimusten osalta.[4]

---

[1] Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1308/2013, annettu 17 päivänä joulukuuta 2013, maataloustuotteiden yhteisestä markkinajärjestelystä ja neuvoston asetusten (ETY) N:o 922/72, (ETY) N:o 234/79, (EY) N:o 1037/2001 ja (EY) N:o 1234/2007 kumoamisesta (EUVL L 347, 20.12.2013, s. 671).

[2] SEUT-sopimuksen 101 artiklan 1 kohdan soveltamisalan ulkopuolelle jättämisen soveltaminen perustuu tuottajien itsearviointiin, minkä vuoksi tuottajien ei tarvitse ilmoittaa siitä komissiolle. Kertomus perustuu näin ollen pääasiassa komissiolle toimitettuihin virallisiin lausuntopyyntöihin, kansallisten kilpailuviranomaisten kanteluihin ja viran puolesta suorittamiin tutkimuksiin sekä jäsenvaltioiden raportointiin.

[3] Maatalousala kattaa YMJ-asetuksen 1 artiklan 2 kohdassa ja liitteessä I luetellut tuotteet.

[4] Edellinen kertomus: Komission kertomus Euroopan parlamentille ja neuvostolle unionin kilpailusääntöjen soveltamisesta maatalousalaan, COM(2018) 706 final, ja kyseisen kertomuksen oheisasiakirjana oleva komission yksiköiden valmisteluasiakirja, SWD(2018) 450 final.

Kertomusta luettaessa on otettava huomioon laajempi taloudellinen ja poliittinen tilanne tarkasteltavalla ajanjaksolla. Tänä aikana Euroopan maatalousalaa ovat koetelleet useat merkittävät talous- ja terveyskriisit, kuten covid-19-pandemia, Venäjän hyökkäyssota Ukrainaa vastaan, energia- ja lannoitekustannusten jyrkkä nousu, äärimmäiset sääilmiöt ja jatkuvat terveysuhkat, kuten eläintaudit, joihin kaikkiin komissio reagoi päättäväisesti.[5]

EU:n maatalouden tulevaisuutta koskevassa strategisessa vuoropuhelussa[6], jäljempänä ’strateginen vuoropuhelu’ suositeltiin vuonna 2024, että komissio ja jäsenvaltiot edistävät maataloustuottajien ja muiden toimitusketjun toimijoiden välisiä yhteistyöaloitteita YMJ-asetuksen 210 a artiklan mukaisesti palkitakseen maataloustuottajia heidän kestävyyttä edistävistä toimistaan ja investoinneistaan. Strategisessa vuoropuhelussa kehotettiin myös komissiota ja jäsenvaltioita olemaan puuttumatta liiaksi markkinoihin, kun ne ratkaisevat EU:n viljelijöiden kohtaamia haasteita, koska tämä rajoittaisi kilpailua.

Joulukuussa 2024 komissio ehdotti toimenpiteitä viljelijöiden aseman vahvistamiseksi elintarvikeketjussa ja luottamuksen palauttamiseksi ketjun toimijoiden välillä. Ehdotus sisälsi myös maatalouden kilpailusääntöihin liittyviä ehdotuksia.[7]

2. YMJ-asetuksessa säädettyjen kilpailusääntöjen soveltaminen maatalousalaan kaikissa jäsenvaltioissa

SEUT-sopimuksessa maatalousalalle annetaan erityisasema. SEUT-sopimuksen 42 artiklan mukaan unionin kilpailusääntöjä sovelletaan maataloustuotteiden tuotantoon ja kauppaan vain siltä osin kuin Euroopan parlamentti ja neuvosto ovat määrittäneet SEUT-sopimuksen 43 artiklan 2 kohdan mukaisesti sekä ottaen huomioon sopimuksen 39 artiklassa luetellut viisi YMP:n tavoitetta. Euroopan unionin tuomioistuin, jäljempänä ’unionin tuomioistuin’, on tunnustanut YMP:n etusijaisuuden SEUT-sopimuksen kilpailua koskeviin tavoitteisiin nähden.[8] Se on myös

[5] Erityiskertomus: Maataloustuotteiden toimitusketjujen turvaaminen covid-19-pandemian aikana.

[6] Strateginen vuoropuhelu EU:n maatalouden tulevaisuudesta.

[7] Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi asetusten (EU) N:o 1308/2013, (EU) 2021/2115 ja (EU) 2021/2116 muuttamisesta viljelijöiden aseman vahvistamiseksi elintarvikeketjussa, COM(2024) 577 final.

[8] Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 29.10.1980, Maizena, 139/79, ECLI:EU:C:1980:250, 23 kohta; yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 5.10.1994, Saksa v. neuvosto, C-280/93, ECLI:EU:C:1994:367, 61 kohta; Judgment of 19

tunnustanut, että toimivan kilpailun ylläpitäminen on yksi yhteisen maatalouspolitiikan ja yhteisen markkinajärjestelyn tavoitteista.[9]

YMJ-asetuksessa säädetään SEUT-sopimuksen 42 artiklan ja 43 artiklan 2 kohdan nojalla erityisistä maataloutta koskevista SEUT-sopimuksen 101 artiklan 1 kohdan soveltamisalan ulkopuolelle jättämisistä. Näihin komission vuoden 2018 kertomuksessa esitettyihin soveltamisalan ulkopuolelle jättämisiin sisältyy yleisiä poikkeuksia, jotka voivat olla horisontaalisia (maataloustuottajien tai tuottajien tai maataloustuottajayhdistysten ja tuottajaorganisaatioiden päätökset, sopimukset tai yhdenmukaistetut menettelytavat) (152 ja 209 artikla) tai vertikaalisia (hyväksyttyjen toimialakohtaisten organisaatioiden sopimukset, päätökset tai yhdenmukaistetut menettelytavat (210 artikla) tai sekä horisontaalisia (samalla ketjun tasolla olevien todellisten tai mahdollisten kilpailijoiden, esimerkiksi maataloustuottajien, välillä tehtyjä) että vertikaalisia (ketjun eri tasoilla toimivien toimijoiden välillä tehtyjä – esimerkiksi jos viljelijät tekevät sopimuksen jalostajien kanssa) (210 a artikla). Kertomuksessa käsitellään myös soveltamisalan ulkopuolelle jättämisiä, jotka koskevat maitoalan kollektiivisia neuvotteluja (149 artikla), markkinoiden vakavaa epätasapainoa (222 artikla) ja tiettyjen tuotteiden ja alojen tarjonnan sääntelyä (166 a, 167 ja 167 a artikla).

2.1 Horisontaalinen yhteistyö (YMJ-asetuksen 209, 149 ja 152 artikla)

YMJ-asetuksen 209 artikla

YMJ-asetuksen 209 artiklassa säädetään, että SEUT-sopimuksen 101 artiklan 1 kohtaa ei sovelleta sellaisiin tuottajien, tuottajayhdistysten, hyväksyttyjen tuottajaorganisaatioiden tai hyväksyttyjen tuottajaorganisaatioiden yhteenliittymien sopimuksiin, päätöksiin ja yhdenmukaistettuihin menettelytapoihin, jotka koskevat maataloustuotteiden tuotantoa, myyntiä

September 2013, *Panellionios Szdesmos Viomichanion Metapoiisis Paknou*, C-373/11, EU: C: 201: 567, paragraph 39, most recently recalled in Judgment of 14 November 2017, *APVE and Others*, C-671/15, EU:C:2017:860, paragraph 37.

[9] Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 9.9.2003, Milk Marque ja National Farmers' Union, C-137/00, ECLI:EU:C:2003:429, 57 kohta, ja unionin tuomioistuimen tuomio 14.11.2017, APVE ym., C-671/15, ECLI:EU:C:2017:860, 37 ja 48 kohta.

tai yhteisten varastointi-, käsittely- tai jalostuslaitosten käyttöä, ellei soveltaminen vaaranna SEUT-sopimuksen 39 artiklassa määrättyjen tavoitteiden saavuttamista.

Sopimukset, päätökset ja yhdenmukaistetut menettelytavat, jotka täyttävät 209 artiklan edellytykset, eivät ole kiellettyjä eivätkä ne edellytä etukäteispäätöstä niiden hyväksymisestä. Asianomaiset toimijat voivat kuitenkin pyytää komissiolta lausuntoa kyseisten sopimusten, päätösten tai yhdenmukaistettujen menettelytapojen yhteensopivuudesta YMP:n tavoitteiden kanssa.

Komissio on tähän mennessä käsitellyt yhden 209 artiklan mukaisen lausuntopyynnön. Tämä tapahtui vuonna 2020, kun se antoi myönteisen lausunnon Espanjan maantalousosuuskuntien keskusjärjestön (*Cooperativas agro-alimentarias*, CAA) esittämästä pyynnöstä, joka koski sitä, oliko mekanismi, jolla Espanjan oliiviöljymarkkinoita vakautetaan oliiviöljyn vapaaehtoisen varastoinnin avulla, yhteensopiva YMP:n tavoitteiden kanssa.[10]

Mekanismi koski seuraavia järjestön jäsenosuuskuntien tuottamia oliiviöljyluokkia: ekstra-neitsytoliiviöljy, neitsytoliiviöljy ja oliivilamppuöljy. Alan tuotanto vaihtelee vuosittain voimakkaasti oliivipuiden biologisen kierron ja sääolosuhteiden vuoksi. Tämä johtaa kausiin, joina oliiviöljystä on ylitarjontaa tai pulaa, mikä aiheuttaa voimakkaita hintaheilahteluja ja taloudellista epävakautta tuottajille.

Tämän vuoksi järjestön jäsenosuuskunnat ehdottivat, että tietty osuus oliiviöljyn ylimäärästä varastoitaisiin rajoitetun ajan. Tavoitteena oli parantaa tarjonnan ja kysynnän välistä tasapainoa, mikä voisi tukea maataloustuottajien tuloja. Osallistuminen mekanismiin oli vapaaehtoista, ja komissio totesi, että CAA:n ja mekanismiin osallistuvien osuuskuntien sopimukset olivat yhteensopivia YMP:n tavoitteiden saavuttamisen kanssa eivätkä johtaneet kilpailun estämiseen.

Tanskan kansallinen kilpailuviranomainen tutki vuonna 2019 erillisinä tapauksina useita luonnonmukaisten munien tuottajien ja munanpakkaamoiden välisiä sopimuksia, joiden tarkoituksena oli mukauttaa tuotanto pakkaajien määrittämään kysyntään ja säilyttää samalla tuottajien ja pakkaamoiden välinen yksinoikeudellista toimitusjärjestelyä koskeva suhde. Viime

[10] Komission lausunto: Yhteensopivuutta koskevat lausunnot – Euroopan komissio.

kädessä sopimuksilla pyrittiin säilyttämään tällaisten munantuottajien saama korkeampi hinta asettamatta mitään tiettyä hintatasoa. Kansallinen kilpailuviranomainen pohti, voivatko sopimukset täyttää YMJ-asetuksen 209 artiklan edellytykset. Saatavilla olleiden tietojen perusteella kansallinen kilpailuviranomainen katsoi, että tutkimuksen jatkamiselle ollut perusteita, ja päätti sen tekemättä päätöstä vuonna 2020.

YMJ-asetuksen 149 artikla

YMJ-asetuksen 149 artiklan mukaan hyväksytty tuottajaorganisaatio tai hyväksytty tuottajaorganisaatioiden yhteenliittymä voi neuvotella tuottajajäsentensä puolesta kollektiivisesti raakamaidon toimittamista koskevan sopimuksen, joka kattaa jäsenten koko yhteistuotannon tai osan siitä.

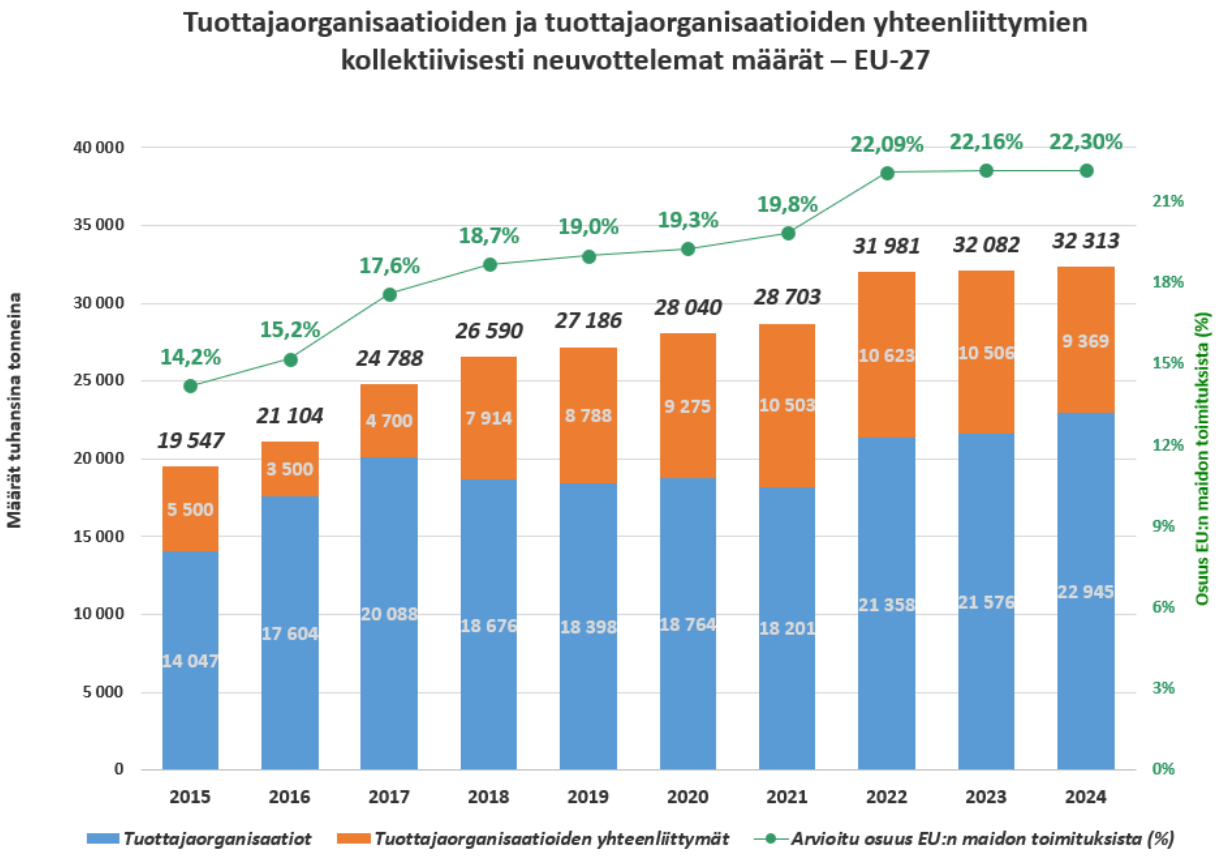
Yhdeksän jäsenvaltiota[11] raportoi raakamaidon toimittamisesta tämän säännöksen nojalla kollektiivisesti neuvoteltujen sopimusten mukaisesti vuonna 2024. Hyväksyttyjen tuottajaorganisaatioiden tai hyväksyttyjen tuottajaorganisaatioiden yhteenliittymien kollektiivisesti neuvottelema määrä oli 32,3 miljoonaa tonnia, mikä on noin 22 prosenttia kaikista maidon toimituksista EU:ssa vuonna 2024. Tšekissä 78 prosenttia vuosittaisesta maidonkeräyksestä neuvoteltiin kollektiivisesti, ja Saksassa vastaava osuus oli 48 prosenttia ja Ranskassa 49 prosenttia.

Vuodesta 2018 lähtien EU:n YMJ-asetuksen 149 artiklan nojalla kollektiivisesti neuvoteltujen maidon toimitusten prosenttiosuus on noussut[12] 18,7 prosentista 22,2 prosenttiin vuosina 2018–2024.[13]

[11] BE, BG, CZ, DE, ES, FR, NL, SK, FI.

[12] Kollektiivisten neuvottelujen lisääntyminen johtuu tuottajaorganisaatioiden tai tuottajaorganisaatioiden yhteenliittymien määrän kasvusta ja itse mekanismin onnistumisesta.

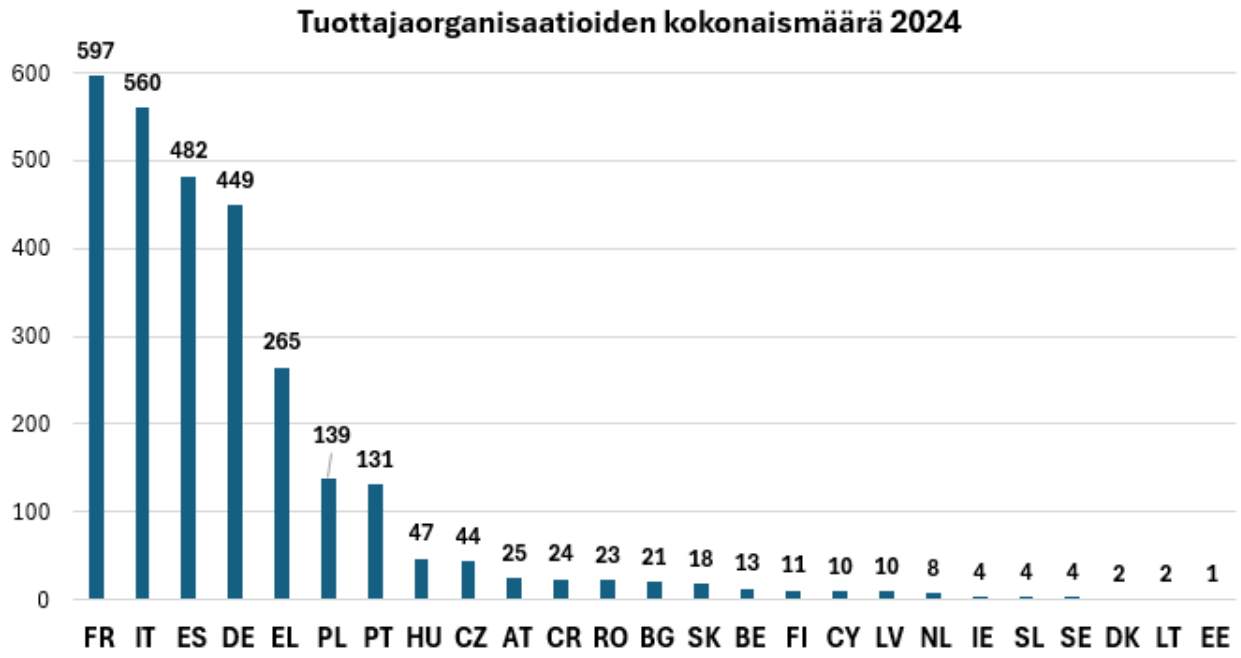
[13] Neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1234/2007 säädetyistä tuottajaorganisaatioita ja toimialakohtaisia organisaatioita sekä sopimusneuvotteluja ja -suhteita koskevista ilmoituksista maito- ja maitotuotealalla 15 päivänä kesäkuuta 2012 annetun komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 511/2012 (EUVL L 156, 16.6.2012, s. 39) 3 artiklan 1 kohdan mukaisen jäsenvaltioiden ilmoituksen perusteella.

YMJ-asetuksen 152 artiklan 1 a kohta

YMJ-asetuksen 152 artiklan 1 a kohdassa säädetään nimenomaisesti, että poiketen siitä, mitä SEUT-sopimuksen 101 artiklan 1 kohdassa määrätään, hyväksytty tuottajaorganisaatio tai hyväksytty tuottajaorganisaatioiden yhteenliittymä voi suunnitella tuotantoa, optimoida tuotantokustannuksia, saattaa markkinoille maataloustuotteita ja neuvotella maataloustuotteiden tarjontaa koskevia sopimuksia jäsentensä puolesta niiden kokonaistuotannon tai tuotannon osan osalta. Voidakseen hyödyntää tätä nimenomaista soveltamisalan ulkopuolelle jättämistä organisaatioiden on tosiasiallisesti harjoitettava taloudellista toimintaa, kuten yhteistä varastointia, yhteistä jakelua, yhteistä jätehuoltoa tai yhteisiä myynninedistämistoimia. Hyväksytyillä tuottajaorganisaatioilla ei ole velvollisuutta tehdä ilmoitusta ennakolta tai jälkikäteen voidakseen turvautua tähän säännökseen. Useimpien organisaatioiden oletetaan hyödyntävän tätä säännöstä toiminnassaan itsearvioinnin perusteella.

Vuonna 2024 EU:ssa oli 2 894 hyväksyttyä tuottajaorganisaatiota ja 90 hyväksyttyä tuottajaorganisaatioiden yhteenliittymää.[14] Useilla aloilla tuottajaorganisaatioita ei ole hyväksytty YMJ-asetuksessa tarkoitetulla tavalla, vaikka monet niistä täyttävät hyväksymiskriteerit; ne suunnittelevat tuotteiden tuotantoa tai markkinoille saattamista ja neuvottelevat maataloustuotteiden tarjontaa koskevia sopimuksia jäsentensä puolesta niiden kokonaistuotannon tai tuotannon osan osalta hyötymättä kilpailusääntöjen ulkopuolelle jättämisestä.[15]

2.2 Vertikaalinen yhteistyö (YMJ-asetuksen 210 ja 172 b artikla)

YMJ-asetuksen 210 artikla

YMJ-asetuksen 210 artiklan mukaan SEUT-sopimuksen 101 artiklan 1 kohtaa ei sovelleta sellaisiin hyväksyttyjen toimialakohtaisten organisaatioiden sopimuksiin, päätöksiin ja

[14] Jäsenvaltioiden kesäkuuhun 2025 saakka Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013 täydentämisestä tuottajayhteistyön tiettyjen näkökohtien osalta 15 joulukuuta 2015 annetun komission delegoidun asetuksen (EU) 2016/232 (EUVL L 044, 19.2.2016, s. 1) 5 artiklan 1 kohdan nojalla toimittamien ilmoitusten perusteella.

[15] Ks. tältä osin komission selittävä huomautus neuvoston julkaisemasta hyväksymättömiä tuottajaorganisaatioita koskevasta ehdotuksesta: WK 3897/2025 INIT, pdf, ehdotukseen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi asetusten (EU) N:o 1308/2013, (EU) 2021/2115 ja (EU) 2021/2116 muuttamisesta viljelijöiden aseman vahvistamiseksi elintarvikeketjussa, COM(2024) 577 final/2, liittyvä komission yksiköiden valmisteluasiakirja ”Strengthening the position of farmers in the food supply chain”.

yhdenmukaistettuihin menettelytapoihin, jotka ovat tarpeen YMJ-asetuksen 157 artiklan 1 kohdan c alakohdassa lueteltujen tavoitteiden saavuttamiseksi[16] ja jotka eivät ole ristiriidassa unionin sääntöjen kanssa 210 artiklan 4 kohdan nojalla[17].

Sopimukset, päätökset ja yhdenmukaistetut menettelytavat, jotka täyttävät YMJ-asetuksen 210 artiklan edellytykset, eivät ole kiellettyjä eikä niiden soveltaminen edellytä etukäteispäätöstä. Soveltamisalan ulkopuolelle jättäminen perustuu kyseisten organisaatioiden itsearviointiin. Ne voivat kuitenkin pyytää komissiolta lausuntoa sopimusten, päätösten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen yhteensopivuudesta 210 artiklan kanssa.[18] EU:ssa on tällä hetkellä 134 hyväksyttyä toimialakohtaista organisaatiota.

Komissio on käsitellyt neljä 210 artiklan mukaista vertikaalisen yhteistyön tapausta vuoden 2018 jälkeen[19]; kolme niistä koski hintaindikaattoreita ja yksi liittyi kaupan pitämisen vaatimuksiin. Komissio katsoi kaikissa tapauksissa, että toimenpiteet voitiin todeta unionin oikeuden mukaisiksi, koska ne eivät täyttäneet 210 artiklan 4 kohdan edellytyksiä.

Ensinnäkin *Centre national interprofessionnel de l'économie laitière* -järjestö (CNIEL), joka on maito- ja maitotuotealan hyväksytty toimialakohtainen organisaatio, ehdotti[20] vuonna 2019 markkinoiden koontinäyttöä, joka koostuisi 26 taloudellisesta indikaattorista, jotka kattavat muun muassa maidon ja maitotuotteiden määrän, hinnan, kustannukset ja marginaalit toimitusketjun eri vaiheissa, sekä markkinoiden seurantakeskusta, joka keskittyisi kuuteen

[16] Sekä samanlaisten tavoitteiden saavuttamiseksi oliivi- ja tupakka-aloilla.

[17] Kyseisessä säännöksessä edellytetään muun muassa, ettei sopimuksilla vahvisteta hintoja tai jaeta markkinoita.

[18] YMJ-asetuksen 210 artiklaa muutettiin joulukuussa 2021 asetuksella (EU) 2021/2117, jolla aiempaa menettelyä muutettiin muun muassa poistamalla aiemmin käytössä ollut järjestelmä, jossa sopimuksista, päätöksistä ja yhdenmukaistetuista menettelytavoista ilmoitettiin etukäteen komissiolle, ja säätämällä mahdollisuudesta pyytää lausunto.

[19] Komissio antoi ennen vuotta 2018 päätökset kolmesta muusta tapauksesta. Vuonna 2017 komissio katsoi, että ranskalaisen *Comité national interprofessionnel de la pomme de terre* -järjestön (CNIPT) sopimus, jolla otettiin käyttöön perunoiden hintaindikaattori, oli yhteensopiva YMJ-asetuksen 210 artiklan kanssa: 1f9b4fda-8007-4b9b-9c06-56c7956be36a_fr; vuonna 2015 komissio tarkasteli CNIEL-järjestön toimittamaa ilmoitusta maidon hintataulukoista eikä esittänyt vastalauseita: a1002532-be97-43c3-ab5e-7a5c023b754c_en; ja vuonna 2013 komissio tarkasteli CNIEL-järjestön toimittamaa sopimusta maidon ja maitotuotteiden taloudellisista indikaattoreista ja totesi sen olevan unionin oikeuden mukainen: 29301f3c-dd63-48a0-aa42-b60fd5845147_fr.

[20] Komission lausunto: *9160b4d9-6168-4c10-b6a4-314d7849a58b_en.

perinteisen, luonnonmukaisen ja vuoristoalueilla tuotetun maidon tuotantokustannuksia ja omakustannushintoja koskevaan indikaattoriin.

Toisessa tapauksessa komissio tarkasteli vuonna 2021 banaanialan hyväksytyn toimialakohtaisen organisaation *Association Interprofessionnelle de la Banane* (AIB) ehdottamaa toimenpidettä.[21] Toimenpiteen tarkoituksena oli luoda markkinaindikaattori ja levittää sitä Ranskan suurkaupunkialueilla tukkutasolla, jotta toimijat saavat tietoa tukkumyyjien vähittäismyyjille myymien banaanien hintojen kehityksestä sekä suurtalouksien, ravintoloiden ja yhteishankintayksiköiden ostoista.

Kolmanneksi komissio tutki samana vuonna CNIEL:n pyyntöä luoda markkinaindikaattori neljälle juustolle, joilla on suojattu alkuperänimitys (SAN) (Cantal, Bleu d'Auvergne, Ambert ja Saint-Nectaire), sekä niiden oheistuotteille (voi ja herajauhe), ja levittää sitä Auvergnen alueella Ranskassa.[22]

Kaikissa kolmessa tapauksessa markkinaindikaattoreiden tavoitteena oli parantaa markkinoiden avoimuutta antamalla toimijoille laajoja ja kattavia tietoja. Säännöllisesti saatavilla olevat indikaattorit vähentäisivät tietojen epäsymmetriaa ja hintojen epävakautta antamalla selkeämmän käsityksen markkinoista kaikissa vaiheissa. Markkinoiden kehityksen parempi tuntemus puolestaan antaisi toimitusketjun toimijoille mahdollisuuden tehdä tietoon perustuvia tuotanto- ja investointipäätöksiä.

Lisäksi komissio arvioi vuonna 2024 lausuntopyynnön, joka koski Ranskassa tuotettujen ja markkinoille saatettavaksi tarkoitettujen omenoiden painon mukaan tapahtuvaa koon määrittämistä koskevan toimenpiteen yhteensopivuutta 210 artiklan kanssa.[23]

Tässä tapauksessa sopimuksella pyrittiin saavuttamaan useita YMJ-asetuksen 157 artiklan 1 kohdan c alakohdassa säädetyistä keskeisistä tavoitteista. Sillä lisättiin asianomaisen toimialakohtaisen organisaation jäsenten tietämystä ja markkinoiden avoimuutta standardoimalla

[21] Komission lausunto: agriculture.ec.europa.eu/document/download/cab818ee-c187-4a14-8635-a9fda51a9cc9_en?filename=c-2021-1437-commission-decision_en.pdf.

[22] Komission lausunto: f033b677-0932-4fee-8b83-85e7a0caa63c_en.

[23] Komission lausunto: 3e7b4934-d539-41ca-8228-b0a8721b449a_en.

markkinatiedot yhteisen mittayksikön avulla, mikä lisäsi ennakoitavuutta toimitusketjun alkupään toimijoiden kannalta ja yksinkertaisti suhteita toimitusketjun loppupäässä. Se helpotti tuotteiden markkinoille saattamisen parempaa koordinointia määrittämällä koon painon mukaan, mikä yksinkertaisti kaupan pitämistä koskevia sääntöjä ja vähensi epävarmuustekijöitä ja ristiriitoja toimijoiden keskuudessa. Sopimuksella määrättiin myös osittain ”päällekkäisistä” kokoluokista, joiden avulla toimijat voivat valita myyntisegmentin, johon ne haluavat sijoittaa tuotteensa kysynnän vaatimusten mukaan. Tällä toimintatavalla oli mahdollista poistaa epävarmuustekijöitä ja optimoida myynti. Se myös tuki laadun parantamista koko tuotannon ja kaupan pitämisen ajan vähentämällä riskejä, kuten painon mukaan suoritettavan koon määrittämisen yhteydessä tapahtuvaa kolhiutumista, ja mahdollistamalla sen, että toimijat voivat ottaa huomioon tuotteen tiheyden ja sokeripitoisuuden varmistaakseen, että markkinoille saatettavat tuotteet ovat kypsiä. Sopimus auttoi jätteiden vähentämistä ja hallintaa rajoittamalla käsittelyä oston aikana, mikä vähensi tuotteiden laadun heikkenemistä ja tuotehävikkiä, ja samalla sillä vastattiin kuluttajien odotuksiin.

YMJ-asetuksen 172 b artikla

YMJ-asetuksen 172 b artiklan mukaan viinialalla toimivat hyväksytyt toimialakohtaiset organisaatiot voivat antaa vapaaehtoisia hinnanohjausindikaattoreita sellaisten viinien valmistukseen tarkoitettujen rypäleiden myyntiä varten, joilla on suojattu alkuperänimitys (SAN) tai suojattu maantieteellinen merkintä (SMM), edellyttäen, että tällainen ohjaus ei estä kilpailua merkittävältä osalta kyseisiä tuotteita.

Tämän säännöksen mukaan kyseisistä toimenpiteistä ei tarvitse ilmoittaa komissiolle, ja komission tietojen mukaan sitä ei ole tähän mennessä pantu täytäntöön.

2.3 Kestävyyssopimukset (YMJ-asetuksen 210 a artikla)

Asetuksella (EU) 2021/2117[24] YMJ-asetukseen lisättiin uusi säännös (210 a artikla), jonka mukaan SEUT-sopimuksen 101 artiklan 1 kohtaa ei sovelleta maataloustuotteiden tuottajien

[24] Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/2117, annettu 2 päivänä joulukuuta 2021, maataloustuotteiden yhteisestä markkinajärjestelystä annetun asetuksen (EU) N:o 1308/2013, maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden laatujärjestelmistä annetun asetuksen (EU) N:o 1151/2012, maustettujen viinituotteiden

välisiin tai tuottajien ja muiden elintarvikeketjun toimijoiden (esimerkiksi jalostus- tai jakelutason toimijoiden) välisiin sopimuksiin, joiden tarkoituksena on soveltaa unionin oikeudessa tai kansallisessa lainsäädännössä asetettua tiukempaa kestävyysvaatimusta. Se tuli voimaan joulukuussa 2021.

Voidakseen hyödyntää tätä soveltamisalan ulkopuolelle jättämistä toimijoiden on pyrittävä soveltamaan tiukempia kestävyysvaatimuksia, joiden tarkoituksena on i) edistää ympäristönsuojelua; ii) vähentää torjunta-aineiden käyttöä tai mikrobilääkeresistenssin vaaraa; iii) edistää eläinten terveyttä ja hyvinvointia. Tällaisissa tapauksissa toimijat voivat tehdä sopimuksia, jotka muutoin kuuluisivat SEUT-sopimuksen 101 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan, edellyttäen, että niiden sopimat mahdolliset kilpailunrajoitukset ovat välttämättömiä tavoiteltujen kestävyysvaatimusten täyttämiseksi.

Komissio hyväksyi joulukuussa 2023 suuntaviivat 210 a artiklan soveltamisen edellytyksistä.[25] Niissä annetaan yksityiskohtaisia ohjeita siitä, miten tätä soveltamisalan ulkopuolelle jättämistä tulkitaan, sekä lukuisia esimerkkejä mahdollisista sopimuksista, jotka kuuluisivat sen piiriin.

Sopimukset, päätökset ja yhdenmukaistetut menettelytavat, jotka täyttävät 210 a artiklan edellytykset, eivät ole kiellettyjä eivätkä ne edellytä etukäteispäätöstä niiden hyväksymisestä. Soveltamisalan ulkopuolelle jättäminen perustuu itsearviointiin. Tuottajat voivat kuitenkin pyytää komissiolta lausuntoa sopimusten, päätösten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen yhteensopivuudesta 210 a artiklan kanssa.

Komissio antoi heinäkuussa 2025 ensimmäisen 210 a artiklaan perustuvan lausuntonsa Ranskan viinialalla tehdystä kestävyyssopimuksesta.[26] Sopimuksella pyritään säilyttämään viinialalla Oksitanian alueella saavutettu nykyinen kestävyystaso soveltamalla luonnonmukaisuutta ja merkittävää ympäristöarvoa (*haute valeur environnementale*, HVE) koskevaa vaatimusta.

---

määritelmästä, kuvauksesta, esittelystä, merkinnöistä ja maantieteellisten merkintöjen suojasta annetun asetuksen (EU) N:o 251/2014 sekä unionin syrjäisimpien alueiden hyväksi toteutettavista maatalousalan erityistoimenpiteistä annetun asetuksen (EU) N:o 228/2013 muuttamisesta (EUVL L 435, 6.12.2021, s. 262).

[25] Komission suuntaviivat maataloustuottajien kestävyyssopimusten jättämisestä Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 artiklan soveltamisen ulkopuolelle asetuksen (EU) N:o 1308/2013 210 a artiklan mukaisesti (EUVL C 1446, 8.12.2023).

[26] Komission lausunto: 86f5a339-ee2d-430f-8e29-5fb56770ba14_en.

Ranskan viinimarkkinoita koettelevassa kriisitilanteessa on vaarana, että näiden kestävämpien viinien tuottajat siirtyvät harjoittamaan taloudellisesti houkuttelevampaa perinteistä viinintuotantoa tai poistuvat markkinoilta esimerkiksi kansallisen hylättyjen viiniviljelmien raivausohjelman avulla. Tämän riskin rajoittamiseksi sopimuksessa vahvistetaan irtotavarana myytävän viinin valinnainen suuntaa-antava ostohinta tasolle, joka kattaa kustannukset ja sisältää enintään 20 prosentin marginaalin. Komissio katsoi sopimuksen olevan yhteensopiva 210 a artiklan kanssa.

2.4 Kriisitoimenpiteet (YMJ-asetuksen 222 artikla)

Markkinoiden vakavien epätasapainotilojen aikana komissio voi YMJ-asetuksen 222 artiklan nojalla antaa täytäntöönpanosäädöksiä, joilla säädetään, että SEUT-sopimuksen 101 artiklan 1 kohtaa ei sovelleta tuottajien, tuottajayhdistysten. hyväksyttyjen tuottajaorganisaatioiden, hyväksyttyjen tuottajaorganisaatioiden yhteenliittymien ja hyväksyttyjen toimialakohtaisten organisaatioiden tietyntyyppisiin sopimuksiin ja päätöksiin edellyttäen, että tällaiset sopimukset ja päätökset eivät heikennä sisämarkkinoiden moitteetonta toimintaa ja että niillä pyritään ainoastaan vakauttamaan kyseistä alaa.

Komissio toimitti 22. tammikuuta 2024 Euroopan parlamentille ja neuvostolle erillisen kertomuksen[27] kriisitoimenpiteiden käytöstä, mukaan lukien 222 artiklan nojalla hyväksytyt toimenpiteet. Kertomus kattaa ajanjakson tammikuun 1. päivästä 2014 vuoden 2023 loppuun.

Kyseisen kertomuksen kattaman ajanjakson jälkeen 222 artiklan nojalla ei ole hyväksytty muita toimenpiteitä.

2.5 Tarjonnan mukauttaminen (YMJ-asetuksen 166 a, 167 ja 167 a artikla)

YMJ-asetuksen 166 a artikla

YMJ-asetuksen 166 a artiklan mukaan hyväksytty tuottajaorganisaatio, hyväksytty toimialakohtainen organisaatio tai maantieteelliseen merkintään liittyvä tuottajaryhmittymä

[27] Komission kertomus Euroopan parlamentille ja neuvostolle *Yhteistä markkinajärjestelyä koskevan asetuksen 219–222 mukaisten kriisitoimenpiteiden käyttö*, COM(2024) 12 final.

pyytää jäsenvaltiota vahvistamaan SAN/SMM-tuotteiden tarjontaa koskevia sitovia sääntöjä. Tällä vuonna 2021 lisätyllä artiklalla korvataan aiemmat juustoa ja kinkkua koskevat säännökset (150 ja 172 artikla), ja sitä sovelletaan kaikkiin maantieteellisillä merkinnöillä varustettuihin maataloustuotteisiin.

Tämän kertomuksen kattamalla ajanjaksolla komissiolle on ilmoitettu useita maidon ja maitotuotteiden alaan liittyviä tapauksia ennen vuotta 2021 voimassa olleiden tai uusien säännösten nojalla. Nämä tapaukset koskevat suojatuilla alkuperänimityksillä tai maantieteellisillä merkinnöillä Asiago, Grana Padano ja Parmigiano Reggiano varustettuja tuotteita Italiassa ja suojatuilla alkuperänimityksillä tai maantieteellisillä merkinnöillä Reblochon, Gruyère, Raclette de Savoie, Tomme de Savoie, Emmental de Savoie, Abondance, Beaufort ja Comté varustettuja tuotteita Ranskassa.[28]

Kahden lihavalmisteen osalta otettiin käyttöön sääntöjä, joiden tarkoituksena on varmistaa suojatulla alkuperänimityksellä tai maantieteellisellä merkinnällä varustettujen laatutuotteiden lisäarvo. Säännöt koskivat Prosciutto di Parma -kinkkua (28. päivästä joulukuuta 2017 joulukuuhun 2020)[29] ja Prosciutto di San Daniele -kinkkua (1. tammikuuta 2021–31. joulukuuta 2023)[30]. Molempia tuotteita koskevien sääntöjen voimassaoloa on jatkettu vuoteen 2026.[31]

Toimenpiteiden päätavoitteena on mukauttaa kyseisten SAN/SMM-tuotteiden tarjonta kysyntään. Seuraamalla jatkuvasti tuotantoa ja markkinoiden kehitystä ja mukauttamalla tuotantomääriä pyritään ehkäisemään tarjonnan ja kysynnän merkittäviä epätasapainotiloja, jotka aiheuttavat hintojen vaihtelua ja joilla on vakavia seurauksia koko toimitusketjulle. Toimenpiteillä pyritään myös edistämään lisäarvoa tuottavaa tuotantoa ja varmistamaan, että tuottajat saavat

[28] Asiago: *NOTIFICA PIANO REGOLAZIONE OFFERTA FORMAGGIO ASIAGO DOP*; Grana Padano: *Notifica piano regolazione offerta formaggio grana padano DOP*; Parmigiano Reggiano: *Regulation of supply Parmigiano Reggiano*; Reblochon, Gruyère, Raclette de Savoie, Tomme de Savoie, Emmental de Savoie, Abondance, Beaufort ja Comté: e8eac044-1136-4a7d-bdfb-95ecc89eb42a_en.

[29] Masaf – *Decreto 28 dicembre 2017*.

[30] Masaf – *Decreto approvazione del piano di regolazione dell'offerta del prosciutto San Daniele DOP* – 2021–2023.

[31] https://www.prosciuttodiparma.com/wp-content/uploads/2024/01/Piano-di-Regolazione-dellOfferta-2024-2026-29-gennaio.pdf, https://www.regione.fvg.it/rafvg/export/sites/default/RAFVG/economia-imprese/agricoltura-foreste/FOGLIA32/allegati/Piano_Regolazione_Offerta_2024-2026_REV_01.pdf.

oikeudenmukaisen korvauksen. Samalla on erittäin tärkeää varmistaa, että tuotetta on saatavilla markkinoilla.

YMJ-asetuksen 167 artikla

YMJ-asetuksen 167 artiklan mukaan tuottajajäsenvaltiot voivat tietyin edellytyksin vahvistaa kaupan pitämistä koskevia sääntöjä tarjonnan sääntelemiseksi erityisesti hyväksyttyjen toimialakohtaisten organisaatioiden päätöksillä viinin yhteismarkkinoiden toiminnan tehostamiseksi ja vakauttamiseksi.

Espanja ilmoitti vuonna 2020 toimenpiteestä[32], jossa vahvistetaan yleissääntö, jolla rajoitetaan enimmäistuotosta suojatun alkuperänimityksen tai maantieteellisen merkinnän piiriin kuulumattomaan viinintuotantoon tarkoitetuilla viljelylohkoilla[33] (punaviinin osalta 18 000 kg/ha ja valkoviinin osalta 20 000 kg/ha) ja määritellään suurilta lohkoilta peräisin olevien rypäleiden mahdolliset käyttötarkoitukset. Kyseiset säännöt otettiin käyttöön vuonna 2020 lisäsäännöksinä Espanjassa vuonna 2014 annettuun asetukseen[34], jolla YMJ-asetuksen 167 artikla pannaan yleisesti täytäntöön.

Ranska ilmoitti hyväksyneensä kyseisellä ajanjaksolla useita kaupan pitämistä koskevia sääntöjä luodakseen varastoja osasta Champagnessa[35], Languedocissa[36] (2020) ja Cognacissa[37] (2019) tuotetuista perusviineistä.

YMJ-asetuksen 167 a artikla

Asetuksella (EU) 2020/2220[38] YMJ-asetukseen lisättiin 167 a artikla, jotta tuottajajäsenvaltiot voisivat säätää kaupan pitämistä koskevia sääntöjä, joiden tarkoituksena on säännellä tarjontaa

[32] *Real Decreto 557/2020, de 9 de junio*.

[33] Alkuperänimityksellä tai maantieteellisellä merkinnällä suojattujen viinien enimmäistuotokset vahvistetaan niiden tuote-eritelmissä.

[34] *Real Decreto 774/2014, de 12 de septiembre*

[35] *Arrêté du 18/10/2017*, *Arrêté du 03/10/18*, *Arrêté du 9/12/19* ja *Arrêté du 13/03/20*.

[36] *Arrêté du 11/02/20*.

[37] *Arrêté du 25/11/2019*.

oliiviöljyn yhteismarkkinoiden toiminnan tehostamiseksi ja vakauttamiseksi. Jäsenvaltiot eivät ole ilmoittaneet komissiolle mistään tämän artiklan mukaisesti tehdyistä päätöksistä.

3. Komission ja kansallisten kilpailuviranomaisten tutkimukset maatalousalalla

Heinäkuun 2017 ja heinäkuun 2025 välisenä aikana kilpailuviranomaiset[39] saattoivat EU:ssa päätökseen noin 110 tutkimusta maatalousalalla, ja 20 tutkimusta on edelleen käynnissä, joten yhteensä tutkimuksia oli 130. Eniten tutkimuksia suoritti Kreikan kilpailuviranomainen (27 tapausta) ja seuraavaksi eniten komissio (12 tapausta) ja Ranskan kilpailuviranomainen (12 tapausta), Tanskan kilpailuviranomainen (11 tapausta) ja Espanjan kilpailuviranomainen (10 tapausta).

3.1 Tutkituimmat tuoteluokat/alat

Kilpailuviranomaisten tutkimukset kattavat laajan valikoiman maataloustuotteita, mutta seuraavia tuoteluokkia tutkittiin useimmin: maito ja maitotuotteet (25 %), hedelmät ja vihannekset (19 %), liha (13 %) ja munat (6 %). Joitakin tutkimuksia tehtiin myös sokerin (5 %), viljatuotteiden (5 %) ja siementen (4 %) tuoteluokissa.

3.2 Tutkimusten kohteena olevat tahot

Kilpailuviranomaisten tutkimusten kohteena ovat valmistajat[40] (36 %), maataloustuottajajärjestöt (14 %), tukkukauppiaat (12 %), tuottajaorganisaatiot (9 %), yksittäiset maataloustuottajat (9 %), vähittäismyyjät (8 %) ja useat muut tahot, kuten toimialajärjestöt, toimialakohtaiset organisaatiot ja viejien järjestöt (13 %).

---

[38] Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2020/2220, annettu 23 päivänä joulukuuta 2020, tiettyjen siirtymäsäännösten vahvistamisesta Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston (maaseuturahasto) ja Euroopan maatalouden tukirahaston (maataloustukirahasto) tukea varten vuosina 2021 ja 2022 sekä asetusten (EU) N:o 1305/2013, (EU) N:o 1306/2013 ja (EU) N:o 1307/2013 muuttamisesta varojen ja soveltamisen osalta vuosina 2021 ja 2022 ja asetuksen (EU) N:o 1308/2013 muuttamisesta varojen ja tällaisen tuen jakamisen osalta vuosina 2021 ja 2022 (EUVL L 437, 28.12.2020, s. 1).

[39] ”Kilpailuviranomaisilla” tarkoitetaan sekä komissiota että kansallisia kilpailuviranomaisia.

[40] Tässä kertomuksessa valmistajilla tarkoitetaan toimijoita, jotka tuottavat elintarvikkeita jalostamalla yhtä tai useampaa ainesosaa (riippumatta siitä, ovatko nämä ainesosat maataloustuotteita). Tähän sisältyvät jalostajat (eli toimijat, jotka jalostavat yhtä tai useampaa maataloustuotetta muiksi tuotteiksi).

Valmistajat ovat useimmin tutkimuksissa esiintyvä taho. Esimerkiksi Ranskan kansallinen kilpailuviranomainen tutki suurten elintarvikevalmistajien välistä koordinointia, joka koski sekä vähärasvaisista luuttomista sianlihapaloista (pääasiassa keitetyissä kinkuissa käytettävä *jambon supérieur maigre* eli JSM) tuotantoketjun alkupään markkinoilla teurastamoille maksettavaa ostohintaa että kypsentämättömien/kuivattujen ja kypsennettyjen lihatuotteiden (kuten makkaroiden, kuivatun salamin, rosette-salamin, pateiden, rillette-levitteiden ja keitettyjen kinkkujen) suurille vähittäismyyjille kaupan omilla tuotemerkeillä tai halpamerkeillä tapahtuvasta myynnistä perittävää hintaa, ja antoi asiasta päätöksen.

3.3 Maataloustuottajat ovat tutkimusten yleisin lähde

Kilpailuviranomaiset käynnistivät suurimman osan tutkimuksista omasta aloitteestaan (viran puolesta toteutettavilla menettelyillä) havaittuaan markkinatiedoissa mahdollisesti kilpailun vastaista toimintaa. Lisäksi ne aloittivat tutkimuksia (toimittajilta, kilpailijoilta tai asiakkailta saatujen) kantelujen perusteella.

Kanteluita tekivät useat eri tahot. Niistä olennaisimpia ovat maataloustuottajat (24 %), valmistajat (21 %), vähittäismyyjät (16 %), maataloustuottajajärjestöt (13 %), tuottajaorganisaatiot (11 %), yksityishenkilöt (11 %) ja tukkukauppiaat (4 %).

Tiedot osoittavat, että maataloustuottajat yksin tai yhdessä (tuottajaorganisaatiot ja tuottajaorganisaatioiden yhteenliittymät) ovat merkittävimpiä kanteluiden tekijöitä, sillä ne tekevät noin puolet kanteluista, ja viime kädessä merkittävin kilpailuoikeuden rikkomista koskevien tutkimusten lähde (mukaan lukien niiden kilpailuviranomaisille toimittamat markkinatiedot). Joskus maataloustuottajat kuitenkin julkistavat kantelunsa toimittaessaan sen kilpailuviranomaisille. Tällöin viranomaisten mahdollisuudet kerätä näyttöä mahdollisista rikkomuksista heikkenevät.

3.4 Tutkimusten tulokset

Kyseisellä ajanjaksolla päätökseen saatujen 110:n kilpailuoikeuden rikkomista maatalousalalla koskevan tutkimuksen tulokset olivat kolmea eri tyyppiä:

a) rikkomista koskevat päätökset sakkoineen, eli kilpailuviranomaiset vaativat lopettamaan sääntöjen rikkomisen ja maksamaan sakkorangaistuksen (noin neljännes päätökseen saatetuista tapauksista)

b) sitoumuksia koskevat päätökset, eli kilpailuviranomaiset eivät antaneet päätöstä siitä, onko rikkominen tapahtunut, vaan päätöksen, jonka myötä tutkinnan kohteena olevan tahon tarjoamasta sitoumuksesta tulee oikeudellisesti sitova, jolloin mahdolliset kilpailuongelmat on ratkaistu (kuusi tapausta)

c) tutkimuksen päättäminen ilman rikkomisen toteamista, eli kilpailuviranomaiset päättivät menettelyn tutkimuksen alustavassa vaiheessa näytön puutteen vuoksi (noin puolet päätökseen saatetuista tapauksista). Joissakin tapauksissa tämä saattoi johtua myös siitä, että vaaditun todistustaakan täyttäminen olisi edellyttänyt kohtuuttomia ponnistuksia, tai siitä, että tapaukset oli asetettava tärkeysjärjestykseen.

Vaikka suurin osa tutkimuksista päätetään ilman virallista päätöstä, ne voivat kuitenkin olla tärkeitä monella tavalla. Ensinnäkin joillakin tutkimuksilla selvennetään, että elintarvikeketjua koskevat kantelut tai huolenaiheet ovat perusteettomia. Esimerkiksi Kreikan kansallinen kilpailuviranomainen tutki covid-19-pandemian kriittisenä aikana julkaistujen lehtiartikkelien perusteella huolenaiheita siitä, että kilpailunvastaiset käytännöt olivat saattaneet aiheuttaa pulaa tietyistä maataloustuotteista ja elintarvikkeista ja/tai niiden hintojen nousua. Kansallinen kilpailuviranomainen totesi, että valkoisen maidon ja durumvehnäjauhojen mediaanihinnat eivät nousseet merkittävästi supermarketketjuissa covid-19-pandemian aikana. Esitetyt huolenaiheet ovat saattaneet johtua joistakin yksittäisistä hinnoista, jotka eivät olleet edustavia koko maan tilanteen kannalta.

Eräissä muissa tapauksissa toimivaltaiset viranomaiset ehkäisivät rikkomisen ennalta, kuten 3.5.5 jaksossa kuvailtujen protektionististen sopimusten tapauksessa.

3.5 Tutkittujen ja havaittujen rikkomusten tyypit

Kilpailuviranomaisten havaitsemien rikkomusten tyypit voidaan jaotella pääpiirteittäin seuraavasti: horisontaaliset sopimukset (hinnoista ja määrällisistä rajoituksista) (32 %), myyjän ja ostajan väliset ostajan jälleenmyyntihintojen vahvistamista koskevat sopimukset[41] (16 %), sopimukset asiakkaiden jakamisesta (13 %), tarjouskeinottelu (useiden myyjien harjoittama

[41] Tätä käytäntöä kutsutaan myös ”jälleenmyyntihintojen määräämiseksi”.

tarjousten koordinointi) (12 %), sopimukset markkinoiden jakamisesta (8 %), kaupallisesti arkaluonteisten tietojen vaihtaminen (6 %), määräävän markkina-aseman väärinkäyttö, johon sisältyvät strategiat kilpailijoiden poissulkemiseksi, esimerkiksi saalistushinnoittelu, poissulkevat alennukset sekä kohtuuttomat ja epäoikeudenmukaiset hinnat (6 %). Muutamissa näistä tapauksista kilpailuviranomaiset havaitsivat samanaikaisesti useamman rikkomuksen. Seuraavissa kohdissa esitetään esimerkkejä tällaisista rikkomuksista.

3.5.1 Hintoja ja/tai määriä koskevat sopimukset

Hintasopimukset olivat yleisimpiä rikkomuksia. Ostajat tekivät keskenään hintoja ja määriä koskevia sopimuksia maataloustuottajien vahingoksi. Esimerkiksi Espanjan kansallinen kilpailuviranomainen määräsi heinäkuussa 2019 kymmenelle suurimmalle Espanjassa toimivalle espanjalaiselle ja kansainväliselle maitoalan yritykselle ja järjestölle sakkoja maitokartellista, joka oli toiminnassa vuosina 2000–2013.[42] Toimijat vaihtoivat tietoja lehmän raakamaidon ostohinnoista, ostomääristä ja maidon ylituotannosta. Tällainen toiminta riisti maidontuottajilta oikeuden neuvotella vapaasti maidon hinnasta ja heikensi entisestään heidän neuvotteluasemaansa markkinoilla. Puolan kansallinen kilpailuviranomainen tutki vastaavasti viittä marjojen (muun muassa herukoiden, kirsikoiden ja luumujen) ostajaa[43], jotka vahvistivat paikallisilta hedelmänviljelijöiltä ostamiensa hedelmien ostohinnat.[44]

Myös valmistajien välillä oli hintasopimuksia. Komissio määräsi sakkoja esimerkiksi vuosina 2000–2013 harjoitetusta hintojen vahvistamisesta ja markkinoiden jakamisesta suurten eurooppalaisten säilykevihannesten tuottajien välillä.[45] Säilykevihannekset olivat muun muassa papuja, vihreitä herneitä, herne-porkkanasekoituksia ja sekavihanneksia (lukuun ottamatta maissia ja sieniä), joita myytiin purkeissa tai tölkeissä pääasiassa kaupan omilla tuotemerkeillä vähittäismyyjille ja elintarviketeollisuudelle koko Euroopan talousalueella. Valmistajat olivat yksi osakeyhtiö ja kaksi maatalousosuuskuntaa.

---

[42] Lisätietoja on lehdistötiedotteessa *plantilla nota de prensa*.

[43] Damex, Kam-Pol, Fructis, Kalbrok ja Silver-Trans.

[44] Puolan kansallinen kilpailuviranomainen teki maaliskuussa 2026 päätöksen, jossa näille marjanostajille määrättiin sakkoja: https://uokik.gov.pl/zmowa-przy-skupie-owocow-prezes-uokik-naklada-kary.

[45] IP_19_5911_EN.pdf.

Muut tapaukset koskivat hintaindeksien vahvistamista. Ranskan kansallinen toimivaltainen viranomainen esimerkiksi määräsi vuonna 2018 Côtes du Rhônen alueen viininviljelijöiden yhdistykselle (*Syndicat général des vignerons réunis des Côtes du Rhône*, SGVRCR) 20 000 euron sakon[46] kilpailunvastaisista käytännöistä irtotavarana myytävien tarkistetulla alkuperänimityksellä[47] ”Rhône du Rhône” varustettujen viinien kaupan pitämisessä. Viininvalmistajia edustava toimialajärjestö harjoitti hintojen vahvistamista laatimalla ja jakamalla jäsenilleen vuosina 2010–2017 vähimmäishintoja koskevia ohjeita ja myöhempiä hintasuosituksia, jotka kattoivat useita värin ja laatuvalikoiman mukaan määräytyviä viiniluokkia. Nämä julkaisuilla, uutiskirjeillä ja kokouksilla tuetut toimet edistivät yhdenmukaista hinnoittelua myyntineuvotteluissa ja vääristivät kilpailua ottamatta huomioon yksittäisten viininvalmistajien tuotantokustannuksia.

Romanian kansallinen kilpailuviranomainen totesi vuonna 2021 munantuottajien (viiden tuottajan ja yhden tuottajajärjestön) tehneen kilpailunvastaisia horisontaalisia sopimuksia[48], joiden tarkoituksena oli hallita ja/tai rajoittaa munien tarjontaa Romanian markkinoilla muun muassa seikoilla, jotka tekisivät Romanian markkinoista munien tuonnin kannalta vähemmän houkuttelevat. Kotimaisen tarjonnan hallinnan ja/tai rajoittamisen perimmäisenä tarkoituksena oli estää munien hintojen aleneminen.

3.5.2 Jälleenmyyntihintojen vahvistamista koskevat sopimukset

Jälleenmyyntihintojen vahvistamista koskevissa sopimuksissa oli tavallisesti osallisina valmistaja ja yksi tai useampi vähittäismyyjä tai tukkukauppias. Esimerkiksi margariinin ja voin tuotannon ja myynnin alalla Kreikan kansallinen kilpailuviranomainen määräsi vuonna 2018 Minerva S.A:lle sakkoja, koska se sopi useiden siihen etuyhteydessä olevien

[46] Viinialalla 23.5.2018 annettu päätös nro 18-D-06.

[47] *Appellation d’Origine Contrôlée.*

[48] Decizia-oua-site.pdf.

tukkukauppiaiden/jakelijoiden kanssa hinnoista, joilla nämä myivät Minervan tuotteita edelleen.[49]

3.5.3 Markkinoiden jakaminen

Alankomaiden kansallinen kilpailuviranomainen totesi vuonna 2023, että neljä kypsentämättömien porkkanoiden toimittajaa oli jakanut keskenään Alankomaissa, Belgiassa ja Saksassa toimiville teollisuusasiakkaille (säilöttyjen ja pakastettujen elintarvikkeiden valmistajille) suunnatun myyntinsä. Lisäksi toimittajat olivat sopineet keskenään joistakin ristikkäisistä toimituksista ja korvauksista.

3.5.4 Tarjouskeinottelu

Tarjouskeinottelu koski tavallisesti sitä, että useat myyjät koordinoivat ostajan järjestämässä tarjouskilpailussa tekemiään tarjouksia. Esimerkiksi Kroatian kansallinen kilpailuviranomainen totesi vuonna 2022 tekemässään päätöksessä, että neljä tukkukauppiasta oli koordinoinut tarjouksiaan, jotka koskivat 14 elintarvikeryhmää, erään ruoka-apupalveluja Zagrebissa tarjoavan sosiaalihuollon laitoksen (*Dobri dom*) järjestämässä tarjouskilpailussa. Tämän käytännön avulla tukkumyyjät jakoivat keskenään hankinnan eri erien voittavat tarjoukset, mikä viime kädessä nosti välttämättömien elintarvikkeiden hintoja vaikeassa taloudellisessa tilanteessa oleville kansalaisille.[50] Kreikan kansallinen kilpailuviranomainen totesi vuonna 2018, että eräs osuuskunta (Friesland Campina Hellas) ja eräs yritys (Mandrekas) olivat koordinoineet tarjouksiaan maitotuotteiden julkisia hankintoja koskevissa tarjouskilpailuissa siten, että ne eivät osallistuneet samanaikaisesti julkisiin tarjouskilpailuihin.[51] Ruotsin kansallinen

[49] ioei_tm_i_i_o_i_i_i_.pdf.

[50] CCA detects first bid rigging cartel in public procurement – AZTN. https://www.aztn.hr/ea/wp-content/uploads//2022/06/UPI-034-0317-01021-.pdf.

[51] Δελτίο Τύπου - Διευθέτηση υπόθεσης.

kilpailuviranomainen havaitsi myös maitotuotteita koskevaa tarjousten koordinointia ARLA Foods AB:tä koskevassa tapauksessa[52] vuonna 2020.

3.5.5 Maantieteellisten markkinoiden jakamista koskevat sopimukset ja protektionistiset sopimukset

Yleisin maantieteellisten markkinoiden jakamisen muoto olivat niin kutsutut protektionistiset sopimukset. Tällaisia sopimuksia tehtiin ainoastaan vähittäismyyjien välillä tai toimitusketjun eri vaiheissa toimivien toimijoiden välillä, ja niiden tarkoituksena oli, että toimijat asettavat etusijalle omasta jäsenvaltiostaan peräisin olevat tuotteet. Komissio aloitti yhdessä kansallisten kilpailuviranomaisten kanssa useita tutkimuksia erilaisista ”sopimuksista” ja vastaavista menekinedistämisaloitteista Belgiassa, Bulgariassa, Ranskassa ja Latviassa. Nämä aloitteet olivat vielä hyvin varhaisessa vaiheessa, ja kilpailuviranomaisten toimien ansiosta niitä muutettiin siten, että estettiin muista jäsenvaltioista peräisin olevien tuotteiden syrjintä ja näin ollen sisämarkkinoiden pirstoutuminen.

Lisäksi oli joitakin tapauksia, jotka koskivat maantieteellisten myyntialueiden jakamista: Itävallan kilpailutuomioistuin antoi vuonna 2023 Itävallan kansallisen kilpailuviranomaisen pyynnöstä päätöksen, jossa todettiin, että kaksi sokerintuottajaa, *Südzucker AG* ja *Nordzucker AG*, olivat rikkoneet SEUT-sopimuksen 101 artiklaa teollisuudelle tarkoitetun sokerin markkinoilla yhdenmukaistetuilla menettelyillä, erityisesti sopimuksella niiden erillisten (Itävallassa ja Saksassa sijaitsevien) maantieteellisten myyntialueiden säilyttämisestä, mikä rajoitti kilpailua ja vaikutti rajat ylittävään kauppaan.[53]

3.5.6 Määräävän markkina-aseman väärinkäyttö

Tutkimukset koskivat erityisesti tilojen ja osuuskuntien välisiä suhteita sekä maataloustuottajien vapautta valita osuuskunta, johon he haluavat liittyä. Saksan kansallisen kilpailuviranomaisen

---

[52] The Swedish Competition Authority takes legal action against Arla Foods for unlawful cooperation | Swedish Competition Authority; Arla Foods is not granted leniency in a case on unlawful cooperation | Swedish Competition Authority.

[53] Cartel Court imposes a fine of EUR 4.2 million on Südzucker AG at AFCA’s request; the decision is final: BWB Bundeswettbewerbsbehörde.

tutkimuksen[54] seurauksena Saksan suurin meijeriosuuskunta *Deutsche Milchkontor* (DMK) esimerkiksi muutti vuonna 2018 toimitusehtojaan ja lyhensi maidon toimitusten irtisanomisajan 24 kuukaudesta 12 kuukauteen. Tämä antoi maidontuottajille enemmän vaihtoehtoja valita osuuskuntansa ja toimitusehtonsa.

Muut määräävän markkina-aseman väärinkäyttötapaukset koskivat liian korkeiden hintojen määräämistä. Kyproksen kansallinen kilpailuviranomainen totesi vuonna 2022, että Kyproksen karjankasvattajien järjestö (*Pancyprian Organisation of Cattle Farmers*) oli käyttänyt väärin määräävää markkina-asemaansa määräämällä liian korkeita hintoja markkinoiden seuraavassa vaiheessa (meijeriteollisuus).

4. Kansallisten kilpailuviranomaisten neuvonanto ja seurantatoimet maatalousalalla

Kansalliset kilpailuviranomaiset antoivat myös kilpailusääntöjen soveltamista koskevia neuvoja maatalousalan toimijoiden pyynnöstä. Kyseisellä ajanjaksolla kansalliset toimivaltaiset viranomaiset saivat 53 maatalousalaa koskevaa neuvontapyyntöä.

Myös seurantatoimet muodostavat merkittävän osan kansallisten kilpailuviranomaisten työstä. Kansalliset kilpailuviranomaiset suorittivat kyseisellä ajanjaksolla **22** maatalousalan kilpailusääntöjen soveltamista koskevaa alakohtaista tutkimusta. Tähän työhön sisältyi yleensä alakohtaisia tutkimuksia, raporttien laatimista ja vaikuttamistyötä.

Kansalliset toimivaltaiset viranomaiset antoivat useaan otteeseen neuvontaa etenkin kestävyyssopimuksista. Seuraavassa esitetään muutamia esimerkkejä.

- Saksan kansallinen toimivaltainen viranomainen vastasi seitsemään kestävyyssopimuksia koskevaan neuvontapyyntöön. Yhdessä niistä järjestettiin jatkuva kuuleminen liha-alalla InitiativeTierwohlin-aloitteen[55] välityksellä (kuulemisessa osapuolet päättivät Saksan kansallisen kilpailuviranomaisen esiin tuomien huolenaiheiden vuoksi poistaa vuodesta

[54] Bundeskartellamt – Homepage – Proceeding against DMK dairy discontinued.

[55] Initiative Tierwohl on maatalousalan, lihantuotantoalan ja elintarvikkeiden vähittäiskaupan alan väliseen sopimukseen perustuva hanke, jonka tavoitteena on palkita karjanomistajia eläintenpito-olosuhteiden parantamisesta.

2024 alkaen pakollisen eläinten hyvinvointia koskevan lisämaksun, jonka ostajat maksoivat osallistuville maataloustuottajille), ja kaakao-, kasvi-, banaani- ja maitoaloilla järjestettiin neljä suljettua kuulemista.

- Ranskan kansallinen kilpailuviranomainen vastasi kahteen epävirallista neuvontaa koskevaan pyyntöön: i) toinen oli kahden toimialajärjestön (*Coopération Agricole Nutrition Animale* ja *Syndicat National de l'Industrie de la Nutrition Animale*) neuvontapyyntö, joka koski luonnosta menetelmäoppaaksi, jonka tarkoituksena on laskea koostettujen elintarvikkeiden ympäristöjalanjälki ja erityisesti niiden kasvihuonekaasujalanjälki;[56] ja ii) toinen oli *Pour une Agriculture du Vivant* -järjestön neuvontapyyntö hankkeesta, jonka tarkoituksena on auttaa Ranskan alueella toimivia maataloustuottajia rahoittamalla ja varmistamalla heidän siirtymisensä ympäristöystävällisempiin käytäntöihin[57] (mikä edellyttäisi YMJ-asetuksen 210 a artiklan soveltamista).

- Alankomaiden kansallinen kilpailuviranomainen vastasi kahteen neuvontapyyntöön, joista i) toinen oli peltokasvien, hedelmien ja vihannesten, maidon, kananmunien, koristekasvien (kuten kukkien, kasvien, puiden ja kukkasipulien) sekä valmiselintarvikkeiden ja jalostettujen elintarvikkeiden laatumerkkien arviointiperusteita laativan ja hallinnoivan *Stichting Milieukeur* -järjestön esittämä neuvontapyyntö, joka liittyi jalostamattomia perunoita, vihanneksia ja hedelmiä koskevaan sopimukseen; ja ii) toinen oli kukka-alalla toimivien yritysten *Tuinbranche Nederland* -järjestön esittämä neuvontapyyntö.

5. Loppuhuomautukset

Terve kilpailu maatalousalalla on ratkaisevan tärkeää YMP:n perussopimuksen mukaisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Maatalousalalla on hyväksytty useita kilpailusääntöjen ulkopuolelle jättämisiä, joiden pääasiallisena tavoitteena on vahvistaa ja tasapainottaa maataloustuottajien

[56] Epävirallinen ohje 25-DD-01, annettu 29.1.2025, agroekologiseen siirtymään liittyvien lisäkustannusten ja riskien kollektiivisen rahoitusjärjestelmän perustamisesta.

[57] Epävirallinen ohje 25-DD-01, annettu 29.1.2025, agroekologiseen siirtymään liittyvien lisäkustannusten ja riskien kollektiivisen rahoitusjärjestelmän perustamisesta.

asemaa elintarvikeketjussa. On olennaisen tärkeää, että maataloustuottajat käyttävät oma-aloitteisesti saatavilla olevia mekanismeja ja hyödyntävät niiden tarjoamia etuja. Näissä kehyksissä on edelleen merkittäviä hyödyntämättömiä mahdollisuuksia, joihin on kiinnitettävä enemmän huomiota. Kilpailusääntöjen ulkopuolelle jättämiset tarjoavat etenkin kehyksen, jossa maatilat voivat järjestää tuotteiden tuotannon ja tarjonnan tuottajaorganisaatioiden ja tuottajaorganisaatioiden yhteenliittymien kautta. Tällaiset organisaatiot hyötyvät paitsi tarvittavasta kilpailusääntöjen ulkopuolelle jättämisestä, myös YMP:n rahoitustuesta. Lisäksi ne tarjoavat rakenteellisia välineitä, joiden avulla maataloustuottajat voivat osallistua tasa-arvoisemmin kaupallisiin suhteisiin toimittajiensa ja ostajiensa kanssa sekä hallita riskejä ja investointeja ja vastata haasteisiin. Samalla kilpailuviranomaisten suorittama valvonta on mahdollistanut sellaisten käytäntöjen lopettamisen ja ehkäisemisen, jotka ovat haitallisia maataloustuottajille myynti- tai ostopuolella. Kilpailusääntöjen ulkopuolelle jättämiset kehittyvät edelleen, mutta niissä säilytetään samalla YMP:n markkinasuuntautuneisuus. Komission vuonna 2024 tekemässä ehdotuksessa[58] yksilöitiin lisämahdollisuuksia vahvistaa viljelijöiden asemaa elintarvikeketjussa. Kun toimitusketju keskittyy jatkuvasti sekä alkupäässä (tarvittavat tuotantopanokset) että loppupäässä (elintarvikeala), oikeudenmukainen ja tehokkaasti valvottu kilpailukehys on maataloustuottajien kannalta edelleen olennaisen tärkeä, jotta he saavat asianmukaisen korvauksen työstään, ja samalla sillä varmistetaan kohtuuhintainen tarjonta kuluttajille SEUT-sopimuksessa asetettujen YMP:n tavoitteiden mukaisesti.

[58] Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi asetusten (EU) N:o 1308/2013, (EU) 2021/2115 ja (EU) 2021/2116 muuttamisesta viljelijöiden aseman vahvistamiseksi elintarvikeketjussa, 2024/0319 (COD).